

A szegedi József Attila Tudományegyetem filozófia szakának képzési terve

A korszerű egyetemi oktatás nemcsak a hagyományos értelemben vett képzésre törekszik, hanem jelentős mértékben épít a hallgatói önképzésre. Az önképzés szakmai és intézményes feltételeit tanszékünk igyekszik biztosítani. Ennek érdekében – támaszkodva a hallgatók intelligenciájára és önállóságára – állítjuk össze a filozófia szak képzési tervét. Ugyanakkor hangsúlyozni kell, hogy az oktatás rendszerét és módszerét elsősorban az oktatott anyagok, azaz a filozófia ill. a filozófiai rendszerek belső természete határozza meg. Ehhez képest a hallgatói ill. oktatói szubjektív szándékok másodlagosnak tekinthetők. Célunk a filozófiailag – kulturálisan – sokoldalúan képzett, alkotó gondolkodásra képes emberfő kialakításának eszménye.

Követelményrendszerünk a tanszabadság elvére épül. A szabadság a hallgató számára szabad kurzus- és szabad tanárválasztást jelent.

A tanszék nem rögzíti az ismeretszerzés teljes folyamatát, belső tagolódását, csak a diplomaszerzés feltételeit írja elő. Ezek a feltételek értelemszerűen egymásra épülnek, az első szigorlattól az államvizsgáig. Ugyanakkor a program tartalmaz nem kötelező képzési modelleket is, amelyek segítséget nyújthatnak az egyéni képzési tervek kialakításához.

A képzés struktúrája

A hallgató félévenként és tárgyanként heti 10 órát köteles felvenni. A tanszék által meghirdetett kurzusok két nagy csoportba tagolódnak:

a) A tanszék által kötelezően meghirdetendő és a hallgatók számára kötelezően felveendő kurzusok. (A tanszék köteles gondoskodni arról, hogy az e csoportba tartozó kurzusok minden félévben meghirdetésre kerüljenek. A hallgatók választási szabadsága e tekintetben csak a kurzusok egymásutánosságára vonatkozik.)

b) Szabadon meghirdetett és szabadon felvehető kurzusok (E kurzusok felvételi sorrendjét tartalmi szempontok meghatározhatják, vagy befolyásolhatják, pl.: miként kapcsolódik a kurzus a kötelező tárgyakhoz, vagy a tematikailag közeli más kurzusokhoz.)

A szabad tanárválasztás az egyazon tárgyból vagy témából párhuzamosan meghirdetett kurzusok előadóira ill. előadásaira vonatkozik. A hallgató választását az oktató a leckeönyvben aláírásával ellenjegyzi.

Az oktatott anyag tematikailag tantárgyblokkokba sorolódik. Az első blokk a Filozófiatörténet nagy korszakait, kiemelkedő gondolkodóit, gondolatait, ill. rendszereit öleli fel. Ezeket a továbbiakban *Filozófiatörténet I*, *Filozófiatörténet II*, *Filozófiatörténet III*, ill. *Filozófiatörténet IV*. cím alatt foglaljuk össze.

A második blokk a filozófiai anyagot szisztematikus, rendszerező, kategóriális-problematizáló módon közelíti meg. Ezeket a kurzusokat *Elméleti filozófia* címén foglaltuk össze.

A harmadik blokk a speciális filozófiai problémákkal kapcsolatos tárgyakat tartalmazza. Ide tartoznak továbbá a szakmai irodalommal való elmélyült ismerkedést célzó, az egyéni szakmai tudást segítő foglalkozások.

A Tanszék elvárása, hogy a hallgató lehetőleg az első két év során tegyen szert olyan modern nyelvismeretre, amely lehetővé teszi a primér és szekundér szakszövegek rendszeres olvasását, tanulmányozását.

A filozófia szak követelményrendszere

I. A diploma feltételei: Szakdolgozat és sikeres államvizsga

II. Az államvizsga feltételei:

2.1. Három szigorlat filozófiatörténetből

2.2. Legalább 30 érdemjegy (kollokvium, gyakorlati jegy)

2.1. *Filozófiatörténeti szigorlatok*

2.1.1. I. Szigorlat: 3. félév végén

Anyaga: Ókor, Középkor, Újkor

Feltételei:

Kb. 1 ív terjedelmű dolgozat az I. szigorlat témaköréből.

Legalább kilenc érdemjegy, amiből egy propedeutika, legalább kettő ókor, egy középkor, kettő újkor.

Alapfokú nyelvvizsga ógörög vagy latin nyelvből.

Kétféléves kollokvium logikából.

2.1.2. II. Szigorlat: 5. félév végén

Anyaga: A klasszikus német filozófia

Feltételei:

Az I. szigorlat sikeres teljesítése.

Kb. 1 ív terjedelmű dolgozat a II. szigorlat témaköréből.

Legalább nyolc érdemjegy, amelyből legalább egy Kant, egy Schelling, egy Hegel.

Egy kollokvium általános ontológiából.

2.1.3. III. Szigorlat: 7. félév végén

Anyaga: A 19. század 2. fele, 20. század

Feltételei:

A II. szigorlat sikeres teljesítése
 Legalább nyolc érdemjegy, amelyből egy, a 19. század második felében alkotó filozófus, egy Heidegger, egy Wittgenstein munkásságából.
 Egy kollokvium Ismeretelméletből.
 Legalább egy, modern idegen nyelven tartott kollégium teljesítése.

1995/96-os tanév I. félévre meghirdetett kurzusok

FILOZÓFIA TÖRTÉNETI

Előadások:

Bevezetés az európai bölcsélet történetébe, heti 2 óra, kollokvium és köt. előadó: Bognár László meghívott előadó. – Az európai gondolkodás feltörése (Aufbruch). Az európai gondolkodás jelene, a német idealizmus és a jelenkori hermeneutikai beállítódású filozofálás felől visszatekintve a görög gondolkodásban körvonalazódó és a filozófia számára még kihívást jelentő feladatokat a projekteket villantja föl az előadás, a következő szempontok szerint: filozófia és tudomány; filozófia és filozófiatörténet; filozofálás és kritikai gondolkodás; a tudomány mint az emberi magatartásmódok egyike.

Bevezetés az görög filozófiába, heti 2 óra, kollokvium és köt. előadó: Mogyoródi Emese tanársegéd.

Descartes és a XVII. század metafizikája, heti 2 óra, kollokvium és köt. előadó: dr. Dékány András adjunktus. – A józan ész fogalma. Módszer és helyes gondolkodás. A hivatalos tanulmányok /litterae humaniores/ kritikája. Az új módszer, mint a logika, a matematika és az elemző geometria hibáinak kiküszöbölése és jó tulajdonságaik megőrzése. Az ideiglenes erkölcsan kidolgozásának motívumai. A hagyományos erkölcs és a hagyományos intézmények tiszteletben tartása, a mérsékelt vélemények jelentősége. A metafizika alapjai. Az esetleges kétely egyetemes kétellyé fejlesztése. Az igazság kutatásának módszere. Az ember fogalmának lehetséges meghatározásai.

Elméletek és viták a reneszánsz esztétikájában, heti 2 óra, kollokvium és köt. vál. előadó: dr. Kaposi Márton egy. docens. – A vázlatos áttekintés a korai humanizmust és a manierizmust is magába foglaló reneszánsz különböző jellegű esztétikai elgondolásaival foglalkozik. Leginkább a reprezentatív egyéniségek (Alberti, Leonardo, Fracastoro, Bruno, Patrici, Campanella) koncepcióinak bemutatására vállalkozik.

Fejezetek a felvilágosodás társadalomfilozófiájából, heti 2 óra, kollokvium, köt. vál. előadó: dr. Tóth János adjunktus. – A XVII. és XVIII. századot mint szellemtörténeti korszakot felvilágosodásnak nevezik. A modern társadalomfi-

lozói gondolkodás alapvető eszméi, fogalmai döntően ebben a korszakban alakultak ki. A kollégium célja, hogy a felvilágosodás társadalomfilozófiai szempontból legjelentősebb gondolkodóival (Hobbes, Locke, Hume, Adam Smith, Montesquieu, Rousseau stb.) és műveivel megismertesse a hallgatókat.

Szemináriumok:

Angol nyelvű filozófiai szakszövegolvasás, heti 2 óra, gyakorlati jegy, szabadon választható, előadó: Mogyoródi Emese tanársegéd

Propedeutika II., heti 2 óra gyakorlati jegy és köt., előadó: dr. Kaposi Márton egy. docens. – Bevezetés a filozófia tanulásába és kutatásába. Rövid áttekintés a filológiai előfeltételekről, a filozófiai problémák megközelítési módszereiről, a filozófiai hermeneutika és a metafizika alapkérdéseiről.

ELMÉLETI FILOZÓFIA

Előadások:

Klasszikus kétértékű logikák, heti 2 óra, köt., három fokozatú minősítés előadó: dr. Kocsondi András egy. docens. – A logika fogalma és tárgya; hagyományos és modern logika. A klasszikus kétértékű logika jellemzői. A kijelentéskalkulus, az osztálykalkulus és a predikátumkalkulus.

FILOZÓFIA TÖRTÉNET II.

Előadások:

Kant – Az ítélőerő kritikája, heti 2 óra kollokvium, köt., előadó: Gausz András tanársegéd. – Az esztétikai reflexió és a meghatározó ítélőerő fogalma. A teleológia kibontakozása az esztétikai reflexió ítélőerőből. A szép fogalma a teleológia, illetve a természetfogalom és a szabadságfogalom összefüggésében. A fenéges fogalma. Az esztétikai reflexió ítélőerő és az értelem kategóriái. Előfeltétel: „A tiszta ész kritikája”-nak és „A gyakorlati ész kritikája”-nak ismerete.

Hegel, heti 2 óra, kollokvium, köt., előadó: dr. Simon Ferenc docens. – A hegeli ontológia vázlata. Az ellentmondások módszertana. A rendszer mint az eredménye felől felfogott módszer. A megbékélés ontológiája: Hegel társadalomfilozófiájának alapelemei. A történelem problémája.

Schelling, heti 4 óra, kollokvium, köt. vál., előadó: dr. Gyenge Zoltán tanársegéd. – A schellingi filozófia a fichteianus korszakától ill. a „System der transscendentalen Idealismus”-tól egészen a kései korszakig. Az előadások azt az ívet vá-

zolja fel, amelyet a „feltétlen” fogalmának az „Én”-től Isten felé való áthelyeződése rajzol meg, s amelyen keresztül Schelling eljut a pozitív filozófia lényegének megfogalmazásához, amellyel egyben megteremt az alapot a XIX–XX. századi élet- és egzisztenciálfilozófiák „egzisztencia” fogalmának.

Szemináriumok:

Hegel, heti 2 óra szeminárium, gyakorlati jegy, köt., előadó: dr. Simon Ferenc docens. – A fenti Hegel előadás anyagának szemináriumi formában történő feldolgozása.

Hegel esztétikája, heti 2 óra, szakszövegolvasó szeminárium, gyakorlati jegy előadó: dr. Kaposi Márton docens

History of Political Theory, heti 2 óra előadás és szeminárium, gyakorlati jegy előadó: dr. Alan Watt, CEP-vendégoktató – The course will follow the development of Western political theory from Plato to Marx through a mix of lectures and seminar discussions (in English). Discussions will be based on readings from Aristotle, Machiavelli, Hobbes, Locke, Rousseau, Burke, Mill, Hegel and Marx. Assessment on the basis of seminar performance, one course essay and a written examination.

ELMÉLETI FILOZÓFIA

Értékelmélet I., heti 2 óra kollokvium, köt., előadó: Kissné dr. Novák Éva egy. docens. – A kurzus az érték filozófiai fogalmával foglalkozik, amely a XIX., XX. században vált igazán fontos problémává éppen az értékek devalválódása, sőt pusztulása következtében. Az érték fogalmát több oldalról megközelítve igyekszünk értelmezni, megvizsgálva olyan kérdéseket, hogy lehetséges-e az értékek empirikus megalapozása, van-e az értéknek ontológiai megalapozottsága, levezethetők-e az értékek. Külön problémaként tárgyaljuk az értékek rendszerré szerveződését. A probléma elfogulatlan vizsgálatához áttekintjük és elemezzük a filozófiatörténet legjelentősebb értékelméleteit.

Általános ontológia I., heti 2 óra előadás kollokvium, köt., előadó: dr. Simon Ferenc docens. – A filozófia természete. A világ felépítése és a kategoriális rendszer. A lét általában. Az elvont dolog: a dolgszerűség. A viszony kategóriái. Determináció és determinációs formák. A kurzus az előadó: „Általános ontológia” c. jegyzetének anyagára épül.

Ismeretelmélet, heti 2 óra, előadás, kollokvium, köt. választ., előadó: dr. Kocsondi András docens. – Az ismeretelmélet problematikája és legitimitációja. Alapvető kategóriái: megismerés, vélekedés, kétely, tudás, igazság, bizonyítás.

Főbb ismeretelméleti irányzatok; realizmus, idealizmus, fenomenalizmus és szkepticizmus.

FILÓZÓFIA TÖRTÉNET III.

Előadások;

A halál problémája az élet- és egzisztenciálfilozófiákban, heti 2 óra, előadás, kollokvium, kötelezően választható, előadó: dr. Csejtei Dezső docens. – A halál-probléma megjelenése az antik, a keresztény és a modern újkori filozófiában. Rövid történeti áttekintés és összefoglalás az előzményekről. Ezt követően Schopenhauer, Nietzsche, Spengler, Heidegger, Simmel és Sartre szövegei alapján elemzi a kurzus a halál fogalmát és szerepét az élet- és egzisztenciálfilozófiákban.

Egzisztencializmus I., heti 2 óra kollokvium és köt. vál., előadó; Kissné dr. Novák Éva docens. – Az egzisztencializmus megalapozójának tekintett Kierkegaard filozófiájával foglalkozik a kurzus. Eredeti szövegekre alapozva /„Vagy-vagy”, „Félelem és reszketés”, „A halálos betegség”, „A szorongás fogalma”, „Az ismétlés”/ értelmezzük Kierkegaard legfontosabb fogalmait: az egzisztencia és fejlődése, a stádium-elmélet, a szorongás, az inkognitó, az irónia.

Bergson és Sartre, heti 2 óra előadás, kollokvium, köt. vál., előadó: dr. Dékány András adjunktus. – A francia filozófia helyzete és főbb irányzatai a múlt század utolsó harmadán. Bergson fellépésének jelentősége egy új metafizika kialakulásában. A cogito deszubsztancializálása. A nyelv mint az idő eltévesztése. Asszociacionizmus és szabadság. A kanti időfogalom bírálata. Az életlendület. Szakítás a tradicionális metafizikával. Az emberi cselekvés előreláthatatlansága. A választás mint a szabadság abszolút aktusa. Bergson hatása és előkészítő szerepe a francia egzisztencializmusban.

Pozitivizmus I., heti 2 óra előadás, kollokvium, köt. vál., előadó: dr. Kocsondi András docens. – A pozitivizmus kialakulása: A. Comte és H. Spencer. A századforduló pozitivizmusa: E. Mach, Ch. S. Pierce, W. James; B. Russell. A neopozitivizmus, az analitikus filozófia és a logikai pozitivizmus.

A marxizmus alapp problémái, heti 2 óra, előadás, kollokvium, szabadon választható, előadó: dr. Karikó Sándor, főiskolai tanár.

Szemináriumok:

Német nyelvű szakszövegolvasás, heti 2 óra, gyakorlati jegy, köt. vál. előadó: dr. Gyenge Zoltán tanársegéd. – Előfeltétel: II. szigorlat letétele és jó német nyelvtudás.

Heidegger: Léti és idő (szövegolvasás magyarul), heti 2 óra, gyakorlati jegy, köt. vál., előadó: dr. Krémer Sándor adjunktus.

History of Political Theory, heti 2 óra előadás és szeminárium, gyakorlati jegy előadó: dr. Alan Watt, CEP-vendégoktató. – The course will follow the development of Western political theory from Plato to Marx through a mix of lectures and seminar discussions (in English). Discussions will be based on readings from Aristotle, Machiavelli, Hobbes, Locke, Rousseau, Burke, Mill, Hegel and Marx. Assessment on the basis of seminar performance, one course essay and a written examination.

Heidegger: Nietzsches Wort „Gott ist tot“, heti 2 óra, szövegolvasó szeminárium, gyak. jegy, előadó: Gausz András tanársegéd

ELMÉLETI FILOZÓFIA

Hermeneutika I., heti 2 óra, előadás, kollokvium, köt. vál., előadó: dr. Losoncz Alpár vendégoktató. – A hermeneutika kialakulásának felvázolása, s jelentősége az európai gondolkodás keretén belül. Platón, Spinoza, Vico, a német romantika (különösképpen Schlegel), Schleiermacher, Nietzsche és Dilthey filozófiáinak idevágó mozzanatai. A kurzus nem a megértés fogalma módosulásainak pusztán kronológiai rekonstrukcióját kívánja felvállalni, célja, hogy azonosítsa azokat a jelentékeny problémákat, amelyek a kortárs gondolkodásban is továbbélnek.

Környezetfilozófia, heti 2 óra kollokvium és szabadon vál., előadó: dr. Tóth János adjunktus. – A kurzus célja, hogy a hallgatókat megismertesse az alkalmazott filozófia egyik fontos ágával: a környezetfilozófiával. Ez az irányzat az ökológiai problémák növekedésével, a Föld bioszférájának a pusztulásával kapcsolatban fejlődött ki. Napjainkra a környezetfilozófia (öko-filozófia) egy sokszínű irányzattá alakult, mely lényegében egy új gondolkodási formának, világnézetnek, sőt életformának tekinthető. A kollégium bemutatja a környezetfilozófia legfontosabb irányzatait. Áttekintjük az ökológiai válság a vallás, az életforma és a politika közötti kapcsolatot.

„Applied Philosophy” – Szakszövegolvasás angol nyelven, heti 2 óra gyakorlati jegy, köt. vál., előadó: dr. Tóth János adjunktus

FILOZÓFIATÖRTÉNET IV.

Current French Philosophy, heti 2 óra, előadás és szeminárium, gyakorlati jegy, szabadon vál., előadó: dr. Alan Watt, CEP-oktató. – This course will examine those strands of recent Francophone thought which in various ways announce the loss of centres, unities, and totalities. There will be a mix of lectures and se-

minar discussions (in English). Discussions will be based on readings from Saussure, Levi-Strauss, Lacan, Bataille, Barthes, Derrida, Deleuze, Foucault, Baudrillard and Lyotard. Assessment on the basis of seminar performance, one course essay and a written examination.

ELMÉLETI FILOZÓFIA

Bevezetés a vallásfilozófiába, heti 2 óra, előadás, kollokvium, szabadon választható, előadó: dr. Máté-Tóth András vendégoktató. – A racionalizmustól a poszt-modernig terjedően a vallásfilozófia alapkategóriáit tekinti át.

A filozófia tanítás módszertana, heti 2 óra, szeminárium, gyakorlati jegy, kötelező tanárszakosoknak, előadó; dr. Nagy Sándor adjunktus.

Nyelvórák:

Ógörög nyelv, heti 2 óra gyakorlati jegy, kötelező, előadó: dr. Dér Terézia

Latin nyelv, heti 2 óra, gyakorlati jegy, kötelező, előadó: később meghatározandó előadó

